

Cursus Bosbeheer en biodiversiteit

WELKOM

Programma

- Voorstelrondje
- Presentatie Bosbeheer en biodiversiteit (Patrick)
- Pauze
- Bosbeheer en vlinders (Kars Veling)
- Bosbeheer en zoogdieren (Chris Achterberg)
- Lunch
- Bestudering ONO op kaart
- Excursie ONO
- Borrel

Bosbeheer en biodiversiteit *De theorie*

Patrick Jansen

Inhoud

- Wat is biodiversiteit?
- Wat willen we er mee?
- Beheren in onzekerheid
- Hoe ontstaat heterogeniteit?
- Natuurdoelen
- Waar kun je mee 'spelen'?
- Wat is je gereedschap?

Wat is biodiversiteit?

- Variatie aan levensvormen:
 - Landschappen/ecosystemen
 - Genetische variatie
 - Soortenrijkdom
 - een gebied heeft een grote biodiversiteit als er veel soorten voorkomen in voldoende aantallen voor een duurzame instandhouding

Wat willen we er mee?

- Bij biodiversiteit gaat het om alle soorten en de verscheidenheid, niet om beperkt aantal soorten. Diversiteit staat centraal.
- Maar (ethische) keuzes noodzakelijk:
 - Welke soorten wel en welke niet?
 - Krijgen zeldzame en bedreigde soorten meer aandacht?
 - Krijgen ‘charismatische’ en ‘aajibare’ soorten meer aandacht?

Soortenrijkdom

- Veel soorten
 - 34.000 soorten: insecten (17.455), gewervelde dieren (457), vaatplanten (1.450), mossen (507), macrofungi (3.500)
- Relatief weinig kennis
 - kennis van soorten is en zal altijd fragmentarisch blijven (aandacht voor en kennis over groepen is omgekeerd evenredig met grootte van groep)

Beheren in onzekerheid

- Dus:
 - veel soorten, waarvan we lang niet altijd weten welk beheer ze nodig hebben. Voorspellende waarde van beheer is beperkt.
 - Keuzes zijn noodzakelijk. Hoe ga je bijvoorbeeld om met uiteenlopende eisen van soorten?

Beheren in onzekerheid

- Dus:
 - veel soorten, waarvan we lang niet altijd weten welk beheer ze nodig hebben. Voorspellende waarde van beheer is beperkt.
 - Keuzes zijn noodzakelijk. Hoe ga je bijvoorbeeld om met uiteenlopende eisen van soorten?
- Beheer op soorten doet nooit recht aan alle soorten

Beheren in onzekerheid

- Oplossing: hoe meer verschillende leefmilieus, hoe meer planten en dieren zich kunnen vestigen.
Oplossing: ontwikkelen van grote verscheidenheid aan leefmilieus
- Heterogeniteit is een sleutelfactor!!

Hoe bereik je heterogeniteit?

- Ruimtelijke heterogeniteit is het gevolg van verstoringen, niet van stabiliteit:
 - Natuurlijke oorzaken
 - Menselijke oorzaken

Natuurlijkheid = biodiversiteit !?

- Mate waarin natuur spontaan en ongestoord voortkomt uit natuurlijke processen (niets-doen-beheer/zelfregulatie)
 - Brand
 - Storm
 - Overstroming
 - Begrazing
 - Predatie
 - Droogte
 - Ziekten/plagen
 - Betreding
 - Wroeten, graven e.d.

Natuurlijkheid = biodiversiteit !?

- Natuurlijke dynamiek uitgeschakeld
- Versnipperd, kleinschalig bos(bezit) (kolonisatie)
- Jonge, gecultiveerde, homogene bossen
- Homogeniserende milieufactoren

Natuurlijkheid = biodiversiteit !?

- ‘Kiezen voor niet-doen-beheer terwijl natuurlijke sturende factoren die voor variatie kunnen zorgen niet hersteld zijn, leidt op termijn veelal tot verlies aan soorten... In het grootste deel van het Nederlandse, versnipperde bos ontbreekt de ruimte voor dergelijke factoren.’ (Bosbeleid NM)

Natuurlijkheid = biodiversiteit?

- Daar waar uitgangssituatie gunstig is (heterogeen) en natuurlijke dynamiek aanwezig is kan zelfregulatie tot een grote biodiversiteit leiden.
- Daar waar dat niet zo is, kan de mens voor een goede uitgangssituatie en dynamiek zorgen.

Varieer in aanpak en intensiteit

- Varieer in aanpak en intensiteit

Varieer in aanpak en intensiteit

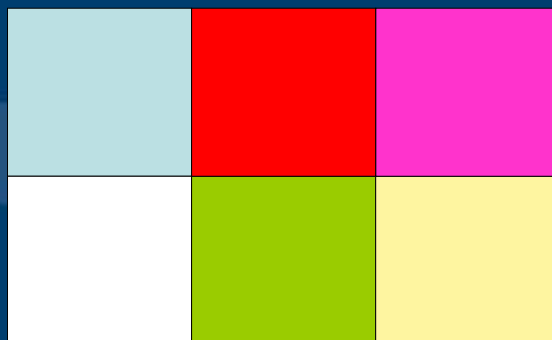

Varieer in schaalniveau

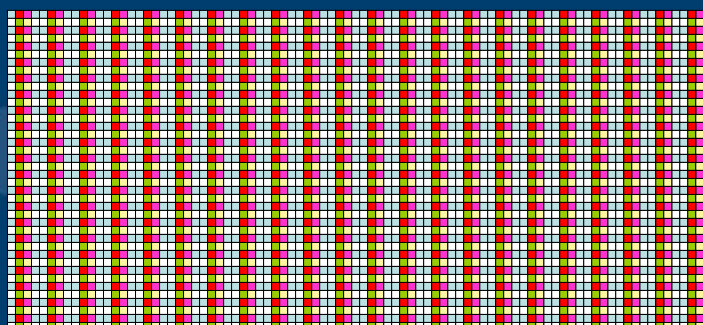

- Heterogeniteit vergt een aanpak die op verschillende schaalniveaus tot variatie leidt.

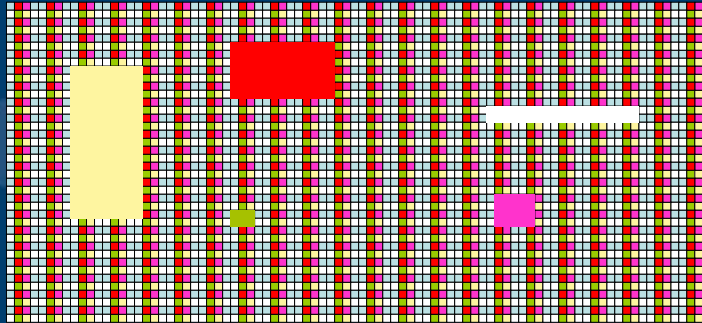
Varieer in schaalniveau

Varieer in schaalniveau

Varieer in schaalniveau

Varieer in de tijd

- Heterogeniteit vergt een aanpak die gevarieerd in de tijd tot variatie leidt (bos is dynamisch, niet statisch).

Aanpak

- Op ieder plek iets anders doen, op een ander tijdstip en op een andere schaal, maar wel continue in de tijd!!
- Wees niet dogmatisch
- Heb geduld
- Heb respect voor het werk van voorgangers

Waar kun je mee 'spelen'?

- Bostypen
- Bosontwikkelingsfasen
- Gelaagdheid
- Dood hout
- Strooisellaag
- Soorten
- Bosranden
- Begrazing

Bostypen

- Natuurlijk
 - Duinbossen
 - Broekbossen
 - Ooibossen
 - Loofbossen van rijke gronden
 - Loof- en naaldbossen van de arme gronden
- Cultureel
 - Hakhout
 - Lanen
 - Parkbos

Bosontwikkelingsfasen

- Stuifzand
- Heide
- Jonge fase
- Dichte fase
- Stakenfase
- Boomfase
- Aftakelingsfase

Gelaagdheid

- Horizontaal
 - Bosontwikkelingsfasen
 - Open plekken (permanent/tijdelijk)
 - Mening
- Verticaal
 - Ongelijkjarig/gelijkjarig
 - Kruid-, struik en boomlaag

Dood hout

- Dik/dun
- Staand/liggend
- Verteringsstadium (aftakelende bomen)
- Soorten
- Spreiding in tijd en ruimte!

Strooisellaag

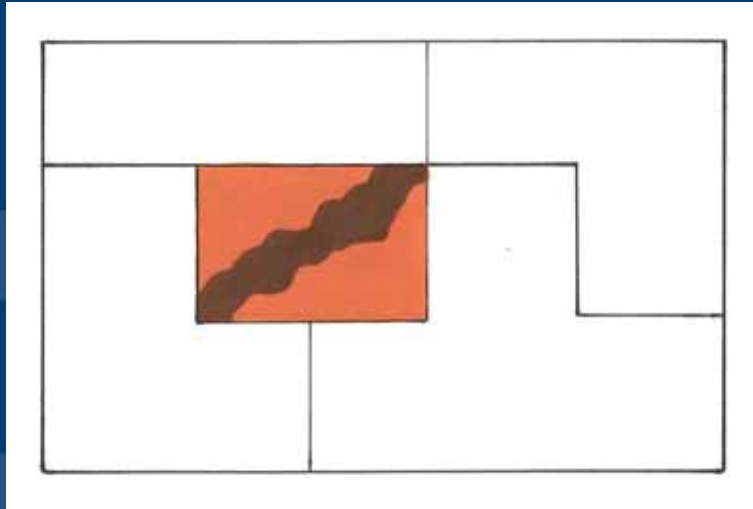
- Kwaliteit (mor/mull)
- Kale bodem

Wat is je gereedschap?

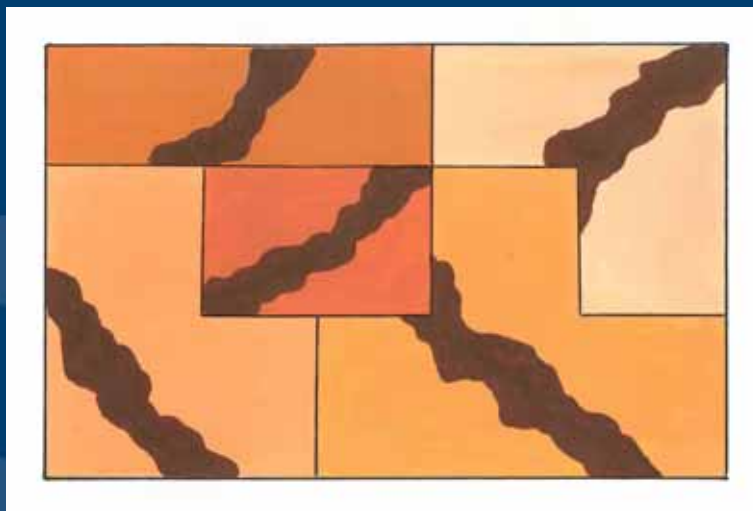

- Kappen/oogsten
- Ringen/omtrekken
- Maaien
- Branden
- Grondbewerking
- Planten
- Begrazing/masten
- Jagen
- Strooiselroof e.d.

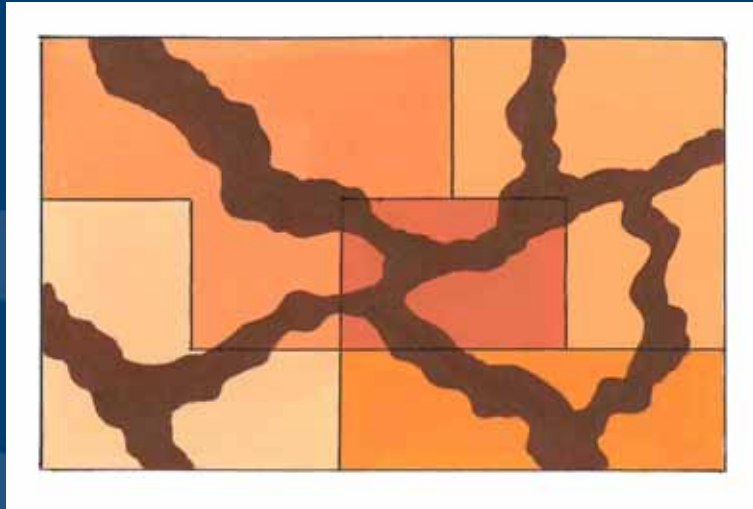
Beheer over grenzen heen

Beheer over grenzen heen

Beheer over grenzen heen

Conclusie

- Gebruik menselijke verstoringen als natuurlijke dynamiek niet tot het gewenste resultaat leidt.
- Streef naar variatie in bostypen, soorten, bosontwikkelingsfasen e.d. door middel van kappen, planten, maaien e.d. Varieer hierbij in schaal, tijd en maatregelen, maar zorg wel voor continuïteit.
- Beheer over grenzen heen